

Oppsummering av kontrollaksjon Galvanoteknisk overflatebehandling 2004 (galvanoaksjonen)

Sammendrag:

Til sammen 136 bedrifter innen kjemisk overflatebehandling ble kontrollert av fylkesmannen og SFT i 2004. Samarbeidet med Arbeidstilsynet under aksjonen har vært positivt. De fleste bedriftene i bransjen driver forsvarlig og håndterer miljøfarlige stoffer i virksomhetene bra. På en rekke områder er det imidlertid funnet alvorlige avvik og betydelig forbedringspotensial for de bedriftene det gjelder.

De alvorligste funnene er:

- 15-17 prosent av de kontrollerte bedriftene ikke har forsvarlig håndtering av galvanobadene
- 25-28 prosent av bedriftene har dårlig kontroll med egne utslipp bl.a. ved at det ikke tas representative prøver av utgående vann og dermed ikke vet hva de slipper ut.
- 20 prosent av bedriftene har utslipp til vann som overskrider tillatte grenseverdier
- 8 prosent av bedriftene har hatt uhellsutslipp
- 39 prosent av bedriftene har ikke forsvarlig håndtering av farlig avfall.
- Ved en av virksomhetene som er kontrollert var forholdene så alvorlige at bedriften vurderes anmeldt.
- Funnene blir fulgt opp med krav om forbedringer til gitte frister på de enkelte bedriftene fra fylkesmannen og gjennom dialog med bransjen fra SFT.

1. Om aksjonen

Aksjonen omfatter industribransje 28.5 Overflatebehandling og bearbeiding av metall. Bransjen varierer mye både med hensyn til størrelse på virksomheter, prosess og regulering (konsesjon, "lukka", uten konsesjon), og kan ofte være en delprosess i en annen hovedproduksjon (for eksempel innen møbel- og verkstedindustrien). Også den geografiske fordelingen av bransjen varierer mye over landet, med de største konsentrasjonene i Oslo/Akershus/Østfold, samt vestlandet. Mens det finnes lite fra Trøndelag og nordover.

1.1 Mål og avgrensning

Mål for aksjonen

Det er definert to hovedmål som resultatene fra kontrollene skal gi svar på:

1. Aksjonen skal gi en tilstandsoversikt på om bransjen har en tilfredsstillende kontroll på utslipp av de viktigste helse- og miljøfarlige stoff (tungmetaller)
2. Aksjonen skal gi en tilstandsoversikt på om farlig avfall blir håndtert forsvarlig innen bransjen.

Kontrollaksjonen skal dessuten bidra til å styrke og utvikle FMs kunnskap og kompetanse innen galvanoteknisk industri.

Hovedtemaene for aksjonen:

- Tungemetall holdige bad og overføring av brukte bad til renseanlegg, samt sikring mot akutte utslipp
- Utslippskontroll til vann og virksomhetens egen utslippsmålinger, samt om utslippskravene blir overholdt
- Lagring, håndtering og levering av farlig avfall som virksomheten genererer.

Deler av galvanovirksomheten var ikke prioritert hovedsakelig for å begrense resursinnsatsen fordi de er tids- og kompetansekrevende for kontroll, og derfor ikke omfattet av kontrollaksjonen. Dette gjelder spesielt:

- vannbehandling, dvs. drift av vannrenseanlegg og prosessinterne tiltak som skylleteknikker og annen ny teknologi for å begrense utslipp av vann, og
- kjemikaliehåndtering, dvs. bruk av ulike kjemikalier, datablad, merkeplikt og erstatning av uønskede kjemikalier med mindre miljøskadelige.

1.3 Rapportering av resultater

For å kunne lage en tilstandsbeskrivelse av bransjen etter kontrollaksjonen ble det utarbeidet noen spørsmål som FM skulle ta stilling til for hvert kontrollobjekt og rapportere tilbake til SFT. Spørsmålene korresponderer med de 6 forhånds definerte avvikene som ble utarbeidet til aksjonen. SFT har under oppsummeringen av resultatene valgt å legge vekt på svarene på disse spørsmålene (ja/nei avkryssing) og ikke laget noen oversikt over antall funn (avvik/anmerkninger).

Spørsmålene var følgende:

Galvanoprosessen (håndtering av bad)

1. Er det tilstrekkelig beredskap mot akutte utslipp?
 - Er det oppsamlingsbasseng under konsentrerte bad
2. Blir brukte, konsentrerte bad forsvarlig disponert?
 - Blir brukte bad forsvarlig behandlet i bedriftens eget renseanlegg
 - Blir brukte bad levert som farlig avfall iht. forskriften

Utslippskontroll til vann (virksomhetens egne utslippsmålinger)

3. Har bedriftene en solid utslippskontroll?
 - Blir utgående vannmengde bestemt
 - Blir vannprøver tatt ut ved representativ prøvetaking
 - Blir analysene foretatt etter Norsk Standard og ved et akkreditert laboratorium
4. Overholdes konsesjonskravene for utslipp til vann?
 - Overholdes evt. krav til utgående vannmengde
 - Ligger metallkonsentrasjoner innenfor grenseverdier
 - Ligger pH innenfor fastsatte grenseverdier
 - Har det forekommet uhellsutslipp fra bedriften?

Håndtering av farlig avfall

5. Har bedriftene forsvarlig håndtering av farlig avfall?
 - Har bedriftene nok kunnskap til å identifisere farlig avfall (definisjon på avfall)
 - Er farlig avfall forsvarlig lagret (merking, emballering, hindre fare for forurensing)
6. Blir farlig avfall levert videre til det godkjente avfallssystemet?
 - Leveres farlig avfall til godkjent innsamler (deklarasjonsskjema!)

2 Resultater fra aksjonen

2.1 Antall kontroller

Det ble gjennomført totalt 122 kontroller hos 17 fylkesmenn. Dette inkluderer også 11 kontroller hos lakkerere/sandblåsere/mekaniske verksteder som strengt tatt ikke er å definere som galvanoteknisk overflatebehandler. Av disse har 64 konsesjon fra fylkesmannen, 38 er definert som såkalte "lukka anlegg", dvs de har ikke utslipp av miljøgifter, men har tidligere ofte vært konsesjonsbehandlet og 20 virksomheter er eller har aldri vært konsesjonsbehandlet av forurensningsmyndighetene.

Dette betyr at kontrollaksjonen i stor grad omfatter samtlige galvanotekniske virksomheter i landet.

Fordeling av antall kontroller pr fylkesmann:

ØF	OA	OP	HE	BU	VF	TE	AA	VA	RO	HO	SF	MR	ST	NT	NO	TR	FI	Sum
13	11	5	8	9	7	6	7	9	9	17	1	10	5	3	1	1	0	122

2.2 Samarbeidet med Arbeidstilsynet

Som et ledd i sin kjemikaliekampanje i en rekke bransjer hadde Arbeidstilsynet planlagt sine kontroller mot verkstedindustrien inkludert galvanoteknisk industri samme periode som vår galvanoaksjon høsten 2004. I 13 av fylkene hadde derfor fylkesmannen og Arbeidstilsynet dialog/ samarbeid i forkant av kontrollaksjonen og i 11 fylker ble det gjennomført felles tilsyn ved til sammen 20 utvalgte bedrifter. I tillegg gjennomførte fylkesmannen i 4 fylker tilsyn ved til sammen 6 bedrifter som et par uker tidligere hadde hatt kontroll fra Arbeidstilsynet. Alle disse virksomhetene, både der det ble foretatt felles tilsyn og der det ble gjennomført tilsyn ved samme virksomhet i løpet av kort tid, hadde konsesjon.

Erfaringene fra samarbeidet er positive og 4 fylker har gitt tilbakemelding om at samarbeidet var svært nyttig. Arbeidstilsynets kompetanse innen kjemikalier fremheves som nyttig for miljøforvaltningen. Flere fylker peker på behov for omfattende planlegging i forkant av tilsynssamarbeid som dette og at felles tilsyn kan være nyttig og effektivt for bedriftene.

2.3 Hva forteller resultatene

De mest kritiske funnene:

Resultatene av kontrollene viser at 15-17 % av de kontrollerte virksomhetene ikke har forsvarlig håndtering av galvanobadene. Badene inneholder betydelige mengder tungmetaller dels i syreløsning og dels i slam. Den høye tungmetallkonsentrasjonen og at metallene finnes i løst form som medfører stor fare for spredning til vann og til jord ved utslipp eller uhell, innebærer at badene utgjør en betydelig fare for forurensning som må minimeres. Selv om det er færre enn en femdel av virksomhetene som ikke er gode nok på dette vurderer SFT dette pga risiko for forurensning, som et viktig områdene for forbedring for bransjen.

Mellom 25 og 28 % av virksomhetene har dårlig kontroll med egne utslipp spesielt ved at vannprøvene som tas ut ikke er representative og at utgående vannmengde ikke blir bestemt. Etter SFTs vurdering er det alvorlig at hele 28% av de kontrollerte virksomhetene ikke tar representative prøver for analyse. Det betyr at disse virksomhetene ikke har tilstrekkelig oversikt over hva de slipper ut av tungmetaller og ved hvilken pH. Sammenholdt med at over 20% av de kontrollerte virksomhetene har utslipp til vann som overskrider grenseverdiene innebærer dette at risikoen for forurensning fra disse virksomhetene er betydelig. De berørte

virksomhetene må sørge for å rette opp dette. Det positive er at 93 % av virksomhetene foretar analyse etter Norsk Standard og ved akkreditert laboratorium.

Videre viser resultatene at 8 % av virksomhetene har hatt en eller annen form for uhellsutslipp. Dette kan være mindre utslipp med begrenset virkning i naturen, men kan også omfatte større utslipp som kan ha betydelig konsekvenser lokalt i vassdrag for eksempel. Selv om det er et begrenset antall virksomheter det gjelder mener SFT det er for mange når nesten 10% av virksomhetene har uhellsutslipp. Det vil alltid forekomme uhellsutslipp fra industri som dette, men omfanget bør kunne reduseres betydelig.

Det er også bekymringsfullt at så mye som 39 % av de kontrollerte virksomhetene ikke har forsvarlig håndtering av det farlige avfallet som virksomhetene genererer ved at avfallet ikke er forsvarlig lagret og at mange virksomheter (ca 19 %) har for dårlig kunnskap for å identifisere hva som er farlig avfall.

Konklusjon:

En gjennomgang av resultatene fra kontrollaksjonen og spesielt de alvorligste funnene etter SFTs vurdering, som er angitt ovenfor (håndtering av bad, utslippskontroll og håndtering av farlig avfall), indikerer at galvanoteknisk industri ikke har tilstrekkelig forståelse for farepotensialet for forurensning ved denne type virksomhet og at risikovurderingen for mange virksomheter er mangelfull. Samtidig er det viktig å understreke at flertallet av virksomhetene i bransjen driver forsvarlig og innenfor gjeldende regelverk.

Funnene på de enkelte virksomhetene blir fulgt opp av fylkesmannen i det enkelte fylke gjennom kontrollrapportene og evt. pålegg om tiltak til bedriftene. Det er de enkelte virksomhetene som skal sørge for at avvik og anmerkninger blir håndtert og at forbedringstiltak blir gjennomført der det er nødvendig.

3 Oppfølging

Erfaringer fra denne type kontrollaksjoner blir sammenstilt i eget erfaringsnotat i SFT. Dette omfatter bl.a. arbeidsform og samarbeid SFT/fylkesmann, forberedelse (aksjonsnotat, faglig bakgrunnsstoff, etc), resursbruk, spesielle utfordringer.

Sluttrapporten for kontrollaksjonen sendes miljøvernabdelingene hos fylkesmannen og til de involverte i SFT. Resultatene fra aksjonen blir formidlet til media gjennom pressemelding og en kortversjon av sluttrapporten blir tilgjengelig på sft.no. Galvanobransjen ved Norsk galvanoteknisk landsforening informeres om pressemelding og det planlegges et møte med bransjen/bransjeforeningen der SFT og et par representanter for fylkesmannen deltar.